

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1936 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående befrielse för mindre bemedlade uppfinnare från erläggande av vissa patentavgifter.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 155, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen hemställa om utredning och förslag rörande befrielse för mindre bemedlade uppfinnare från erläggande av ansöknings- och utfärdningsavgifterna vid sökande och erhållande av patent.

I fråga om de skäl, som föranlett motionärernas hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Ärenden angående beviljande av patent handläggas av patent- och registreringsverket. I förordningen den 16 maj 1884 angående patent lämnas föreskrifter om patentärendenas behandling samt om de avgifter, som därvid skola erläggas till patentmyndigheten. Enligt förordningens nu gällande lydelse skall vid patentansökningen fogas en avgift (*ansökningsavgift*) av 50 kr. Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att avslå ansökningen, skall patentmyndigheten låta i allmänna tidningarna införa kungörelse om ansökningen samt hålla ansökningshandlingarna hos patentmyndigheten tillgängliga för en var, som önskar taga kännedom därav. Under två månader efter kungörandet står det envar öppet att hos patentmyndigheten framställa invändning mot patentansökningen. Före utgången av denna tid skall sökanden till patentmyndigheten inbetala en avgift (*utfärdningsavgift*) av 50 kr. ävensom till *stämpel å patentbrevet* 10 kr. Dock må dessa avgifter, den förra förhöjd med 25 kr., erläggas inom två månader därefter. Fullgöres icke vad sålunda föreskrivits, skall ansökningen såsom återtagen avföras. I händelse patent ej varder meddelat, återbetalas vad i utfärdnings- och stämpelavgifter må ha erlagts. Sedan tiden för framställande av invändning tilländagått samt de stadgade avgifterna erlagts eller den medgivna längsta tiden härför utgått, skall patentmyndigheten företaga ärendet till avgörande. Möter ej hinder mot bifall till ansökningen, skall patent meddelas och patentbrev utfärdas. Genom patentmyndighetens försorg skall härom göras anteckning i patentregistret och kungörelse i allmänna tidningarna införas samt patentbeskrivningen m. m. genom tryck offentliggöras.

Patent meddelas, utom beträffande s. k. tilläggsopatent, för en tid av 17 år, räknat från ansökningsdagen. Förutom de avgifter, som ovan nämnts, skall för meddelat patent, som icke är tilläggsopatent, till patentmyndigheten för varje patentår från och med det andra erläggas en *årsavgift*. Årsavgifterna bilda en stegvis stigande skala, från 10 kr. för andra året till 300 kr. för sjuttonde året. Avgiften skall för varje patentår erläggas före det årets början. Dock må avgiften, förhöjd med en femtedel, erläggas inom de tre första månaderna av patentåret och, förhöjd med ytterligare en femtedel dock minst 25 kronor, inom därpå följande tid av tre månader. Fullgöres ej inbetalning av den förhöjda avgiften inom sistnämnda tid, förfaller det erhållna patentet.

I förevarande motion anföres bland annat:

För mindre bemedlade uppfinnare, som måste söka patent för att få sina uppfinningar lagligen skyddade, ställde sig kostnaderna härför mycket betungande, och detta gjorde det i många fall omöjligt för dem att uttaga patent, trots att de gjorda uppfinningarna kunde vara verkligt värdefulla. Genom det av svenska uppfinnareföreningen inrättade, av statsmakterna och enskilda understödda uppfinnarekontoret finge visserligen fattiga uppfinnare för en billig kostnad en god hjälp med undersökningar och förarbeten vid sökande av patent. Men mången gång mäktade den fattige uppfinnaren ändock ej ansöka om patent, enär han saknade medel till erläggande av ansökningsavgiften. På grund av dessa förhållanden hade säkerligen många goda uppfinningar förkvävts och mången fattig uppfinnare avstängts från möjligheten att ekonomiskt utnyttja de vunna resultaten av sin kanske årslånga och tragna uppfinnarverksamhet. I vissa andra länder finge de fattiga uppfinnarna ett bättre stöd från statsmakternas sida än vad fallet vore här i landet. Sålunda gäve exempelvis den danska patentlagen möjlighet till befrielse från erläggande av patentavgifterna, då de sökande vore mindre bemedlade. Det skulle för mindre bemedlade uppfinnare vara ett uppmuntrande stöd av största betydelse, om även här i landet gjordes en dylik eftergift beträffande erläggande av ansöknings- och utfärdningsavgifterna. En sådan åtgärd skulle vara till gagn icke endast för dem det närmast gällde utan i stort sett även för staten i dess helhet, då denna i sista hand skördade frukterna av den svenska uppfinnarverksamheten.

Förevarande spörsmål har behandlats av den år 1908 tillsatta s. k. *patentlagstiftningskommittén*, vilken den 13 juni 1919 avgav betänkande med förslag till lag om patent m. m. Vid sistnämnda tid förekom ännu icke någon utfärdningsavgift, och ansökningsavgiften utgjorde då allenast 20 kr. Kommittén föreslog en ansökningsavgift av 35 kronor samt — i 29 § av förslaget till lag om patent — en utfärdningsavgift av 40 kr. jämte avgift till stämpel å patentbrevet 10 kr., vartill skulle komma vissa årsavgifter. I betänkandet anfördes i anslutning härtill bland annat:

»Kommittén har tagit under överbägande lämpligheten av att i fråga om patentsökandes och patenthavares avgiftsskyldighet medgiva särskilda lättnader med hänsyn till vederbörandes ekonomiska ställning.

I Danmark kan patentkommissionen medgiva den, som visar sig vara i ekonomiskt trångmål, befrielse från ansökningsavgiften samt från den särskilda avgift, som skall erläggas för patents utfärdande.

I den tyska patentlagen är stadgat, att patentmyndigheten kan medgiva en patentsökande resp. patenthavare, som styrker sig vara i torftiga omstän-

digheter, anstånd med betalning av den avgift, som skall erläggas före patentets meddelande, och avgiften för det andra patentåret intill utgången av den för erläggande av tredje årets avgift stadgade respittiden samt att avgift, med vars erläggande anstånd sålunda medgivits, kan helt efterskänkas, därest patentet icke äger bestånd efter sistnämnda tidpunkt. I det tyska förslaget har man utsträckt anståndstiden med ett år och låtit lättnaderna omfatta även avgifterna för det tredje patentåret.

Österrikes och Ungerns patentlagar innehålla stadganden i förevarande avseende, byggda på samma system, som vunnit tillämpning i Tyskland. Lättnaderna omfatta ansökningsavgiften samt avgiften för det första patentåret, och sökanden resp. patenthavaren skall för att komma i åtnjutande av ifrågavarande förmån själv hava gjort uppfinningen och vara medellös eller såsom arbetare endast hava tillgång till sin arbetsförtjänst.

I Schweiz kunna medellösa, inom landet bosatta personer erhålla uppskov med betalningen av avgifterna för de första tre patentåren, varmed utan vidare följer befrielse från dessa avgifter, därest patentet icke består längre än tre år.

I den norska patentlagen finnes icke något stadgande uti ifrågavarande hänseende.

Kommittén kan icke annat än finna den tanke, som ligger till grund för nyssnämnda stadganden, värd erkännande. Det är givetvis icke tillfredsställande, om en uppfinnare av brist på tillgångar tvingas att låta sin uppfinning vara oskyddad. Men kommittén kan dock icke tillmäta sådana lättnader i fråga om patentavgifter, varom här är fråga, någon större praktisk betydelse. Att det för en uppfinnare, såvida hans uppfinning överhuvud taget icke saknar allt värde, skulle kunna vara förenat med några avsevärda svårigheter att uppbringa de medel, som erfordras för erläggande av avgiften enligt 29 § och avgifterna för de första patentåren, har kommittén i betraktande av dessa avgifters jämförelsevis obetydliga belopp svårt att föreställa sig. Sedan ansökningen efter granskning blivit godkänd, torde en sökande, som saknar tillgångar, lättare än förut kunna finna personer, som med tilltro till uppfinningens värde äro villiga att försträcka de medel, som måste inbetalas till patentmyndigheten. Detta gäller i ännu högre grad, sedan patent blivit meddelat. En medellös uppfinnare måste för uppfinningens exploaterande söka förlagsmän; patentavgifterna kunna icke spela någon större roll i jämförelse med övriga kostnader för uppfinningens exploatering. Ansökningsavgiften däremot kan antagas bereda större svårigheter. Dock torde med säkerhet kunna antagas, att det skall vara endast i ytterst sällsynta undantagsfall, som det skall visa sig omöjligt för den, vilken gjort en uppfinning, värd patentskydd, att uppbringa den summa, varom fråga är. Även om det kunde anses berättigat att för dessa fall medgiva befrielse från ansökningsavgiften, komme ett stadgande av ifrågasatt innehåll med nödvändighet att få en betydligt vidsträcktare tillämpning. Att för rätten att åtnjuta sådan befrielse fordra intyg av offentlig myndighet, att vederbörande vore så fattig, att han icke kunde erlägga ansökningsavgiften, 35 kronor, skulle säkerligen, praktiskt taget, göra nämnda rätt värdelös, då det knappast kan antagas, att den, som verkligen gjort en uppfinning och vill söka patent därå, vore i stånd att prestera ett dylikt intyg. Då det för patentmyndigheten icke är möjligt att verkställa någon undersökning av vederbörandes ekonomiska förhållanden, torde det icke återstå annat än att göra förmånens åtnjutande beroende av ett allmänt hållet intyg om medellöshet, utfärdat av någon myndighet eller person i tjänsteställning. Att emellertid med en sådan anordning stadgandet skulle få en större räckvidd än därmed avsetts torde icke behöva närmare förklaras. Och det antagandet kan icke anses obefogat, att avgiftsfri-

heten huvudsakligen komme att tillgodonjutas för de mindervärdiga ansökningarna. Därigenom motverkades emellertid ett av syftena med ansökningsavgiften, nämligen att verka återhållande i fråga om sökandet av patent å rena obetydligheter eller absurditeter. Uteslutet är icke, att personer, för vilka ett medellöshetsintyg kan tänkas bliva utfärdat, bleve använda som bulvaner av andra, som önskade söka patent. Vad nu är sagt i fråga om frihet från ansökningsavgiften kan i vissa delar åberopas jämväl angående befrielse från andra patentavgifter.

Kommittén har på grund av vad sålunda blivit anfört ej funnit skäl att i sitt förslag intaga något stadgande om lättnader i avgiftsskyldigheten för mindre bemedlade sökande eller patenthavare. Anser staten sig böra ekonomiskt understödja uppfinnare, som sakna tillgångar för exploaterande av sina uppfinningar, synas andra former därför böra anlitas.»

Över förslaget till lag om patent infordrades yttranden från åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Mot kommitténs ståndpunkt till det nu förevarande spörsmålet framkom i utlåtandena icke någon direkt gensägelse. Sedermera uppdrogs åt särskild sakkunnig inom justitiedepartementet att med ledning av inkomna anmärkningar verkställa överarbetning av förslagen. Uppdraget avbröts emellertid med utgången av år 1922, och något förslag till ny patentlag har sedan icke förelagts riksdagen.

I en den 22 september 1931 till Kungl. Maj:t inkommen skrivelse gjordes av styrelsen för svenska uppfinnareföreningen framställning om statsbidrag till inrättande av ett *uppfinnarekontor*. I sin skrivelse anförde styrelsen om det ifrågasatta kontorets verksamhet bland annat följande:

Ett uppfinnarekontor, såsom styrelsen tänkt sig detsamma, skulle i första hand till uppfinnarnas fromma bedriva rådgivnings- och upplysningsverksamhet rörande alla frågor, som berörde uppfinnarverksamheten och uppfinningars patentskydd. Ytterst skulle kontorets arbete tjäna ett allmänt intresse och i ett visst avseende skulle det tämligen direkt bliva av betydelse för staten. Genom kontorets verksamhet skulle bland annat åtskilliga oerfarna uppfinnare kunna inriktas från ett meningslöst arbete med att på nytt experimentera ut och söka patentera uppfinningar, som redan förut vore gjorda, till en uppfinnarverksamhet av verklig betydelse. Som en följd därav skulle givetvis åtskilliga patentansökningar och experimentarbeten å redan kända, meningslösa eller oekonomiska uppfinningar kunna inhiberas, varigenom en hel del onödigt och förlustbringande arbete i patent- och registreringsverket avlastades och patentansökningsavgifter och experimentkostnader inbesparades för uppfinnarna. Å andra sidan skulle kontorets uppgift icke avse att bedriva patentombudsverksamhet i vanlig mening, utan när efter sakkunnig bedömning en uppfinning befundes vara av det värde, att goda skäl funnes för dess patentering, skulle den rådfrågande hänvisas till vederhäftiga, av föreningen godkända patentombud, varemot upphovsmannen till bedömda och underkända uppfinningar skulle rådås till att avstå från deras fullföljande och patentering. Uppfinnarna skulle vidare från kontoret kunna erhålla rådgivande hjälp dels vid uppfinningars tekniska utformning, dels ock vid patenterade uppfinningars försäljning och exploatering. Slutligen kunde det tänkas, att uppfinnarekontoret utvecklades därhän, att det bleve en verklig uppfinnarebörs, där goda uppfinningar, sakkunnigt bedömda och granskade av fackmän, kunde utbjudas och säljas till vederhäftiga fabrikanter under kontorets kontroll.

I 1934 års statsverksproposition, tionde huvudtiteln, anförde föredragande departementschefen, efter anmälan av den gjorda framställningen om statsbidrag till ett uppfinnarekontor, att han i likhet med de myndigheter, som blivit hörda i ärendet, funne önskvärt att ett dylikt kontor komme till stånd. I propositionen föreslogs för budgetåret 1934/1935 ett statsbidrag till kontoret av 8,000 kr. Riksdagen beviljade det äskade anslaget.

1935 års riksdag anvisade anslag till uppfinnarekontoret med oförändrat belopp, och enahanda anslag har föreslagits jämväl i innevarande års statsverksproposition.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande från *patent- och registreringsverket* över motionen. I anledning därav har ämbetsverkets besvärsavdelning, som enligt gällande instruktion för ämbetsverket har att handlägga ärenden av detta slag, i utlåtande den 21 februari 1936 anfört bland annat följande:

Enligt besvärsavdelningens åsikt måste helt visst frågan om lämpligheten av en sådan lagstiftning som den i motionen åsyftade betecknas såsom tveksam. Erfarenheten från andra länder, varest dylika lättnader för obemedlade patentsökande genomförts, lämnade, såvitt för besvärsavdelningen vore känt, ingen säker ledning för frågans besvarande. En förnyad utredning i saken kunde måhända anses önskvärd såsom ägnad att såväl härutinnan som i övrigt bidra till vidare belysande av spörsmålet. Den av patentlagstiftningskommittén för närmare tjugu år sedan verkställda utredningen kunde ju kräva komplettering för frågans riktiga bedömande med hänsyn till nuvarande förhållanden. På ovan angivna skäl funne sig besvärsavdelningen icke böra framställa någon erinran mot bifall till motionen.

Svenska uppfinnareföreningen har i en till utskottet inkommen, den 29 februari 1936 dagtecknad skrivelse förklarat, att föreningen på det livligaste tillstyrkte motionens syftemål.

Tanken på att införa särskilda lättnader för mindre bemedlade patentsökande och patenthavare beträffande avgiftsskyldigheten till patentmyndigheten har, såsom av utskottets redogörelse framgår, på sin tid varit föremål för övervägande av 1908 års patentlagstiftningskommitté. Kommittén fann dock ej skäl att i sitt förslag till ny lag om patent intaga något stadgande om sådana lättnader. Emellertid ansåg kommittén tanken vara värd erkännande. Och de skäl som tala därför torde icke ha försvagats sedan kommittén år 1919 avgav sitt betänkande; de av motionärerna åsyftade patentavgifterna äro tvärtom numera högre än såväl de år 1919 förekommande som de av kommittén föreslagna. Å andra sidan möta — på sätt kommittén framhållit — åtskilliga svårigheter vid realiserandet av förutnämnda syftemål. Framför allt kan det befaras, att lättnader beträffande patentavgifterna skulle medföra att patentmyndigheten bleve överhopad med mindervärdiga patentansökningar. Det gäller sålunda att i görligaste mån skapa betryggande garantier mot en dylik följd av lättnader i avgiftsskyldigheten. Vid beaktande av den långa tid, som förflutit sedan patentlagstiftningskommitténs utred-

Utskottet.

ning vidtogs, synes en förnyad undersökning av de på frågan inverkan omständigheterna med hänsyn till de nuvarande förhållandena vara motiverad. Sålunda skulle det exempelvis vara av intresse att taga del av de erfarenheter, som kunna ha gjorts i Danmark, varest under lång tid tillämpats bestämmelser liknande de av motionärerna åsyftade. Mot en dylik undersökning har ej heller patent- och registreringsverket i sitt över motionen avgivna yttrande framställt någon erinran.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning huruvida och i vilken utsträckning mindre bemedlade uppfinnare må befrias från erläggande av ansöknings- och utfärdningsavgifter vid sökande och beviljande av patent samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 21 april 1936.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Klejbeck*, *Velander*, *Svenson* i Eskhult, *Norling**, *Wohlin*, *Ekströmer* och *Karlsson* i Gillberga*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Nilsson* i Antnäs, *Hedlund* i Östersund och *Sjögren*, fru *Östlund*, herr *Olsson* i Rimforsa, fröken *Wellin* samt herr *Gardell* i Stenstu*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Wohlin* och *Ekströmer*, vilka yrkat avslag å förevarande motion.